

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2012 m. rugsėjo 6 d.¹

Byla C-243/11

**RVS Levensverzekeringen NV
prieš
Belgijos valstybę**

(Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Belgija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Mokesčių teisės aktai — Nacionalinis draudimo mokestis — Direktyvos 2002/83/EB dėl gyvybės draudimo 50 straipsnis — Laisvė teikti paslaugas — Apmokestinimo vieta — Nyderlandų draudimo bendrovės draudimo paslaugos Belgijoje gyvenantiems draudėjams, kurie sudarant sutartį dar gyveno Nyderlanduose“

I – Įžanga

1. Neturėtų stebinti tai, kad net ir gyvybės draudimas yra apmokestinamas – bent jau kai kuriose Sąjungos valstybėse narėse. Jei kitos valstybės narės nusprendžia šioje srityje netaikyti jokių mokesčių, tarpvalstybinėje gyvybės draudimo vidaus rinkoje atsiranda problema: kaip išvengti konkurencijos iškreipimų, atsirandančių dėl nevienodo apmokestinimo?
2. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Nyderlandų draudimo bendrove, sudariusia gyvybės draudimo sutartis su Nyderlandų draudėjais. Nyderlanduose tokios sutartys nėra apmokestinamos draudimo mokesčiu – kitaip nei kaimyninėje Belgijoje, į kurią vėliau persikėlė kai kurie draudėjai. Savaiame suprantama, kaip svarbų turtą jie pasiėmė ir turimas gyvybės draudimo sutartis.
3. Ar šios sutartys dabar turi būti apmokestintos Belgijoje taikomu draudimo mokesčiu vien todėl, kad draudėjai pakeitė gyvenamąją vietą? Sąjungos teisėje iš esmės galima rasti atsakymą į šį klausimą. Tiesa, Sąjungos teisės aktų leidėjas paprasto problemos sprendimo teisę taikantiems asmenims nesiūlo. Todėl reikia išsiaiškinti, kurioje iš daugybės draudimą reglamentuojančių Sąjungos teisės nuostatų galiausiai slypi atsakymas į minėtą klausimą.

¹ — Originalo kalba: vokiečių.

II – Teisinis pagrindas

A – *Sąjungos teisė*

4. Nagrinėjama atveju reikšminga Direktyva 2002/83/EB² (toliau – Gyvybės draudimo direktyva) grindžiama EB 47 straipsnio 2 dalimi ir EB 55 straipsniu. Pagal šias nuostatas direktyvos priimamos siekiant palengvinti asmenims imtis savarankiškos veiklos ir ją vykdyti naudojantis įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas. Pagal šios direktyvos 3 ir 5 konstatuojamąsias dalis ja siekiama skatinti integruotą gyvybės draudimo vidaus rinką. Pagal 55 konstatuojamąją dalį tam reikalinga ir tam tikra apmokestinimo tvarka:

„Kai kurios valstybės narės netaiko draudimo sandoriams jokių netiesioginių mokesčių formų, nors dauguma jų taiko specialius mokesčius ar kitokių formų rinkliavas; tokių mokesčių ir rinkliavų struktūra bei normos valstybėse narėse, kuriose jie taikomi, labai skiriasi; pageidautina užkirsti kelią visiems esamiems skirtumams, iškreipiantiems valstybių narių konkurenciją teikiant draudimo paslaugas; iki to laiko, kol tai bus suderinta, mokesčių sistemos ir kitos rinkliavų formos, kurias nustato valstybės narės, kuriose prisiimama įsipareigojimų, turėtų išspręsti šią problemą, todėl valstybės narės turi imtis priemonių, kad tokie mokesčiai ir įmokos būtų surenkami.“

5. Pagal Gyvybės draudimo direktyvos 2 straipsnio 1 punktą ji iš esmės taikoma draudimo sutartims išgyvenimo iki nustatyto amžiaus atvejui arba mirties atvejui bei su tokiomis sutartimis galbūt susijusiam draudimui nuo darbingumo netekimo ir draudimui nuo invalidumo.

6. Gyvybės draudimo direktyvos IV antraštinėje dalyje „Nuostatos, susijusios su įsisteigimo teise ir laisve teikti paslaugas“ esančiame 50 straipsnyje reglamentuojami „Draudimo įmokoms taikomi mokesčiai“:

„1. Nepažeidžiant jokio vėlesnio derinimo, kiekvienai draudimo sutarčiai išimtinai taikomi netiesioginiai mokesčiai ir netiesioginiai parafiskaliniai mokesčiai už draudimo įmokas valstybėje narėje, kurioje prisiimtas įsipareigojimas, <...>

2. Draudimo sutarčiai taikoma teisė pagal 32 straipsnį neturi įtakos taikomai fiskalinei tvarkai.

3. Iki tolesnio suderinimo kiekviena valstybė narė toms draudimo įmonėms, kurios yra prisiėmusios įsipareigojimų jų teritorijose, taiko savo nacionalines nuostatas dėl netiesioginių mokesčių ir parafiskalinių mokesčių, mokėtinų pagal 1 dalies nuostatas, surinkimo.“

7. Gyvybės draudimo direktyvos 1 straipsnio 1 dalies g punkte sąvoka „valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas“ apibrėžiama taip:

„valstybė narė, kurioje yra nuolatinė draudėjo gyvenamoji vieta, arba jeigu draudėjas yra juridinis asmuo – valstybė narė, kurioje yra jo padalinys, su kuriuo susijusi draudimo sutartis.“

8. „Valstybės narės, kurioje prisiimtas įsipareigojimas“ sąvoka vartojama ir kitose Gyvybės draudimo direktyvos nuostatose. Pavyzdžiui, jos 32 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Su šioje direktyvoje nurodyta veikla susijusioms sutartims taikoma valstybės narės, kurioje prisiimtas įsipareigojimas, teisė. Tačiau sutarties šalys gali pasirinkti kitos šalies teisę, jeigu tai leidžiama pagal minėtos valstybės narės teisę.“

2 – 2002 m. lapkričio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/83/EB dėl gyvybės draudimo (OL L 345, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 6 t., p. 3).

9. Gyvybės draudimo direktyvos skyriuje „Sutarčių teisė ir draudimo sąlygos“ esančiame 36 straipsnyje reglamentuojama „Draudėjams teikiama informacija“:

„1. Prieš sudarant draudimo sutartį, draudėjams turi būti suteikta bent priedo III A dalyje nurodyta informacija.

2. Draudimo sutarties galiojimo metu draudėjui turi būti pranešama apie visus pasikeitimus, susijusius su priedo III B dalyje nurodyta informacija.

<...>“

10. Pagal III priedo A dalies a 14 punktą prieš sudarant draudimo sutartį draudėjui suteikiama „bendra informacija apie apmokestinimo tvarką, taikomą tai draudimo poliso rūšiai“. Pagal III priedo B dalies b 2 punktą sutarties galiojimo metu draudėjui suteikiama „visa a 4–a 12 punktuose nurodyta informacija pasikeitus draudimo poliso sąlygoms arba pasikeitus draudimo sutarčiai taikomai teisei“.

11. Gyvybės draudimo direktyvos 41 ir 42 straipsniuose numatytos tam tikros priežiūros prievolės, taikomos, kai draudimo bendrovės pradeda tarptautinę veiklą. 41 straipsnyje numatyta:

„Bet kuri draudimo įmonė, ketinanti pirmą kartą pradėti veiklą vienoje ar daugiau valstybių narių naudodamasi laisve teikti paslaugas, pirmiausia apie tai praneša buveinės valstybės narės kompetentingoms institucijoms, nurodydama išipareigojimų, kuriuos ji ketina prisiimti, pobūdį.“

12. Gyvybės draudimo direktyvos 42 straipsnyje numatyta (ištraukos):

„1. Per vieną mėnesį po to, kai gavo 41 straipsnyje numatytą pranešimą, buveinės valstybės narės kompetentingos institucijos perduoda ar nurodo valstybei narei ar valstybėms narėms, kurių teritorijoje draudimo bendrovė ketina vykdyti veiklą laisvės teikti paslaugas pagrindu: <...>

<...>

3. Draudimo įmonė gali pradėti veiklą patvirtintą dieną, kurią ji informuojama apie 1 dalies pirmojoje pastraipoje nurodytą pranešimą.“

13. Be Gyvybės draudimo direktyvos, Sąjungos teisėje yra ir kitų direktyvų, kuriomis reglamentuojami įvairūs draudimo rinkos segmentai. Direktyvos 92/49/EEB³, kuri pagal jos 2 straipsnio 2 dalį, skaitomą kartu su Direktyvos 73/239/EEB⁴ 2 straipsnio 1 punkto a papunkčiu, taikoma ne gyvybės draudimui, 46 straipsnio 2 dalyje nustatyta (ištraukos):

„Nepažeidžiant bet kokio tolesnio suderinimo, kiekvienos draudimo sutarties nustatytos draudimo įmokos yra apmokestinamos tik tais netiesioginiais ir parafiskaliniais mokesčiais, taikomais valstybėje narėje, kurioje yra draudimo rizika, kaip apibrėžta Direktyvos 88/357/EEB 2 straipsnio d punkte <...>.“

3 — 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/49/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginiu draudimu, išskyrus gyvybės draudimą, derinimo, iš dalies keičianti direktyvas 72/239/EEB ir 88/357/EEB (Trečioji ne gyvybės draudimo direktyva) (OL L 228, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 346).

4 — 1973 m. liepos 24 d. Pirmoji Tarybos direktyva dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginio draudimo, išskyrus gyvybės draudimą, veiklos pradėjimu ir vykdymu, derinimo (73/239/EEB) (OL L 228, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 14).

14. Sąvoka „valstybė narė, kurioje yra draudimo rizika“ Direktyvos 88/357/EEB⁵ 2 straipsnio d punkte, atsižvelgiant į draudimo rūšį, apibrėžiama taip (ištraukos):

- „– valstybė narė, kurioje yra apdrausta nuosavybė, jeigu draudimas yra susijęs <...> su pastatais ir jų viduje esančiu turtu <...>,
- valstybė narė, kurioje yra atlikta registracija, jeigu draudimas yra susijęs su <...> transporto priemonėmis,
- valstybė narė, kurioje draudėjas gavo polisą, jeigu tai yra polisai, sudaryti <...> apdraudžiant kelionių ar atostogų rizikas <...>,
- valstybė narė, kurioje yra draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta arba, jeigu draudėjas yra juridinis asmuo, valstybė narė, kurioje yra pastarojo įstaiga, susijusi su draudimo sutartimi – visais atvejais, kurie nėra aiškiai apibrėžti ankstesnėse pastraipose.“

15. Visas minėtas direktyvas nuo 2012 m. lapkričio 1 d. pakeis Direktyva 2009/138/EB⁶. Jos 157 straipsnyje „Draudimo įmokoms taikomi mokesčiai“ nustatyta (ištraukos):

„1. Nepažeidžiant jokio vėlesnio derinimo, kiekvienai draudimo sutarčiai išimtinai taikomi netiesioginiai mokesčiai ir netiesioginiai parafiskaliniai mokesčiai už draudimo įmokas valstybėje narėje, kurioje prisiimtas įsipareigojimas.

<...>“

B – Belgijos teisė

16. Pagrindinėje byloje reikšmingais metais Belgijos Karalystėje buvo renkamas metinis draudimo mokestis. Pagal *Wetboek diverse rechten en taksen* (Įvairių mokesčių ir rinkliavų kodeksas, toliau – WDRT) 173 straipsnį juo apmokestinamos draudimo sutartys, jeigu draudimo rizika yra Belgijoje. Pagal šią nuostatą laikoma, kad draudimo rizika yra Belgijoje, kai draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Belgijoje arba, jeigu draudėjas yra juridinis asmuo, kai šio juridinio asmens padalinys, su kuriuo susijusi ši sutartis, yra Belgijoje.

17. Remiantis WDRT 175/3 straipsniu, gyvybės draudimo sutartys apmokestinamos specialiu tarifu – 1,1 % nuo draudimo įmokų.

III – Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

18. Ieškovė pagrindinėje byloje yra Nyderlandų bendrovė *RVS Levensverzekeringen NV*, teikianti gyvybės draudimo paslaugas (toliau – mokesčio mokėtoja). Pagrindinė byla susijusi su draudimo mokesčiu, kurį mokesčio mokėtoja liko skolinga Belgijoje už 2006 m. ir 2007 m.

19. Mokesčio mokėtoja buvo sudariusi draudimo sutartis su keliais asmenimis, kurie sudarant sutartį gyveno Nyderlanduose, tačiau 2006 ir 2007 m. – Belgijoje. Belgijos mokesčių administratoriaus manymu, mokesčio mokėtoja už šias draudimo sutartis 2006 m. ir 2007 m. turėjo sumokėti Belgijos draudimo mokestį – iš viso 16 542 eurus.

5 – 1988 m. birželio 22 d. Antroji Tarybos direktyva dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginiu draudimu, išskyrus gyvybės draudimą, derinimo, apibrėžianti nuostatas, padedančias veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas, ir iš dalies keičianti Direktyvą 73/239/EEB (88/357/EEB) (OL L 172, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 198).

6 – 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/138/EB dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II) (OL L 335, p. 1); žr. direktyvos pirmą konstatuojamąją dalį ir 310 straipsnio 1 dalį.

20. Mokesčio mokėtoja šią sumą Belgijos mokesčių administratoriui sumokėjo; tačiau dabar ji kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą su ieškiniu, reikalaujama jį grąžinti. Mokesčio mokėtoja mano, kad Belgijoje draudimo mokesčių ji turėtų mokėti tik tuo atveju, jei draudėjas sudarant sutartį gyventų Belgijoje. O Belgijos mokesčių administratorius laikosi pozicijos, kad šiuo atžvilgiu svarbiausia yra tai, kur draudėjas gyveno atitinkamos draudimo įmokos mokėjimo metu.

21. Bylą nagrinėjantis *Rechtbank van eerste aanleg te Brussel* kreipėsi į Teisingumo Teismą su šiais prejudiciniais klausimais:

- „1. Ar Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsniu, pagal kurio 1 dalį, nepažeidžiant jokie vėlesnio derinimo, kiekvienai draudimo sutarčiai išimtinai taikomi netiesioginiai mokesčiai ir netiesioginiai parafiskaliniai mokesčiai už draudimo įmokas valstybėje narėje, kur priimtas įsipareigojimas, ir pagal kurio 3 dalį iki tolesnio suderinimo kiekviena valstybė narė toms draudimo įmonėms, kurios yra priėmusios įsipareigojimų jų teritorijose, taiko savo nacionalines nuostatas dėl netiesioginių mokesčių ir parafiskalinių mokesčių, mokėtinų pagal 1 dalies nuostatas, surinkimo, draudžiamos nacionalinės teisės normos, kaip antai įtvirtintos WDRT 173 ir 175/3 straipsniuose, pagal kurias draudimo sutartys (įskaitant gyvybės draudimo sutartis) apmokestinamos metiniu mokesčiu, jeigu draudimo rizika yra Belgijoje, visų pirma kai draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Belgijoje arba jeigu draudėjas yra juridinis asmuo, kai šio juridinio asmens padalinys, su kuriuo susijusi ši sutartis, yra Belgijoje, neatsižvelgiant į draudėjo gyvenamąją vietą sutarties sudarymo momentu?
2. Ar iš SESV 49 ir 56 straipsnių išplaukiančiais Bendrijos teisės principais dėl laisvo asmenų ir paslaugų judėjimo kliūčių tarp Bendrijos valstybių narių pašalinimo draudžiamos nacionalinės teisės normos, kaip antai įtvirtintos WDRT 173 ir 175/3 straipsniuose, pagal kurias draudimo sutartys (įskaitant gyvybės draudimo sutartis) apmokestinamos metiniu mokesčiu, jeigu draudimo rizika yra Belgijoje, visų pirma kai draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Belgijoje arba jeigu draudėjas yra juridinis asmuo, kai šio juridinio asmens padalinys, su kuriuo susijusi ši sutartis, yra Belgijoje, neatsižvelgiant į draudėjo gyvenamąją vietą sutarties sudarymo momentu?“

IV – Teisinis vertinimas

A – Prejudicinių klausimų aiškinimas

22. Prieš atsakant į prejudicinius klausimus reikėtų nustatyti jų apimtį.

23. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo Komisija teisingai pastebėjo, kad, atsižvelgiant į pagrindinės bylos aplinkybes, jis suformuluotas pernelyg plačiai, todėl turėtų būti aiškinamas siaurai. Iš tiesų nagrinėjama byla nesuteikia preteksto taip išsamiai, kaip formuluojama prejudiciniame klausime, tikrinti, ar Belgijos mokesčių teisės normos suderinamos su Sąjungos teise.

24. Pirma, pagrindinėje byloje akivaizdžiai jokios reikšmės neturi draudimo sutarčių, kuriose draudėjas yra juridinis asmuo, apmokestinimas. Antra, nagrinėjamu atveju svarbus tik klausimas, ar tam tikra nacionalinės teisės norma neprieštarauja Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsniui tik gyvybės draudimo sutarčių, o ne bet kokių draudimo sutarčių aspektu. Taigi prejudicinis klausimas susijęs tik su Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio aiškinimu gyvybės draudimo sutarčių, kuriose draudėjas yra fizinis asmuo, atžvilgiu.

25. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Belgijos teisės norma neprieštarauja tam tikroms pagrindinėms laisvėms.

26. Tačiau nagrinėjamu atveju reikia atsižvelgti į tai, kad Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnis yra galutinė antrinės teisės nuostata, pagal kurią turi būti nustatoma, ar Belgijos teisės norma yra suderinama su Sąjungos teise. Su tuo susijęs pirmasis prejudicinis klausimas. Tokiomis aplinkybėmis Belgijos teisės norma turi būti vertinama ne pagal pirminėje teisėje įtvirtintas pagrindines laisves, o pagal antrinę teisę – Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnį. Tiesa, aiškinant šią normą reikia atsižvelgti ir į pagrindinių laisvių reikšmę, kad Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio aiškinimas būtų su jomis suderinamas. Todėl į pirminės teisės aspektus, minimus antrajame prejudiciniame klausime, reikia atsižvelgti atsakant jau į pirmąjį prejudicinį klausimą.

27. Todėl nereikia ir aiškintis, ar antrasis prejudicinis klausimas apskritai yra priimtinas. Juk, kaip teisingai pažymėjo Komisija, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, be kita, ko, nėra visiškai aišku, kokias pagrindines laisves prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti.

28. Taigi prejudicinius klausimus reikėtų suprasti taip: prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar nacionalinės teisės norma, pagal kurią gyvybės draudimo sutartis, kurią sudariusio draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta atitinkamais metais yra toje valstybėje narėje, apmokestinama metiniu mokesčiu, neatsižvelgiant į draudėjo gyvenamąją vietą sutarties sudarymo momentu, neprieštaruja Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsniui ir pagrindinėms laisvėms.

B – Atsakymas į prejudicinius klausimus

29. Norint atsakyti į šį klausimą, reikia išsiaiškinti, kaip Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnyje skirstomos valstybių narių kompetencijos gyvybės draudimo mokesčio srityje.

30. Pagal Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalį rinkti šį mokestį yra „valstybės narės, kurioje priimtas įsipareigojimas“, kompetencija. Draudimo sutartims taikomi tik netiesioginiai mokesčiai, kuriais valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas, apmokestina draudimo įmokas. Direktyvos 1 straipsnio 1 dalies g punkte valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas, apibrėžiama kaip valstybė narė, kurioje yra nuolatinė draudėjo gyvenamoji vieta. Ši byla parodė, kad egzistuoja dvi šių nuostatų interpretavimo galimybės.

31. Viena vertus, galima jas aiškinti „statiškai“, t. y. taip, kad „valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas“ nustatoma vieną kartą sudarant sutartį. Tokiu atveju per visą sutarties galiojimo laiką apmokestinimo kompetencija priklauso tai valstybei narei, kurioje buvo draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta sutarties sudarymo momentu. Tokią interpretaciją palaiko mokesčio mokėtoja ir Estijos vyriausybė.

32. Kita vertus, minėtas nuostatas galima aiškinti „dinamiškai“, t. y. taip, kad „valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas“, laikui bėgant gali keistis. Tokiu atveju apmokestinimo kompetenciją turėtų ta valstybė narė, kurioje draudėjas nuolat gyventų draudimo mokesčio, mokamo nuo draudimo įmokų, atsiradimo momentu. Ši valstybė narė kiekvienos draudimo įmokos mokėjimo momentu galėtų būti vis kita. Tokį dinamišką aiškinimą palaiko Belgijos ir Austrijos vyriausybės bei Komisija.

33. Toliau parodysiu, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nepakankamai aiškiai reglamentavo kompetencijų apmokestinti gyvybės draudimo sutartis paskirstymą (1), tačiau šios nuostatos kontekstas (2) ir prasmė, kai ji aiškinama nepažeidžiant pagrindinių laisvių (3), liudija, kad Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnis turi būti aiškinamas statiškai.

1. Aiškinimas pažodžiui

34. Priešingai, nei tvirtina kai kurie proceso dalyviai, nuostatos tekste nepateikiamas aiškus atsakymas į šioje byloje kilusį klausimą. Tai pasakytina ne tik apie versiją proceso kalba – olandų, bet ir apie Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalies ir ją papildančio 1 straipsnio 1 dalies g punkto versijas vokiečių, anglų ir prancūzų kalbomis. Iš šių versijų teksto aišku tik tai, kad apmokestinimas turi vykti ten, kur yra draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta. Tačiau į šioje byloje kilusį klausimą, koks momentas turi lemiamos reikšmės nustatant nuolatinę gyvenamąją vietą, atsakymo versijose minėtomis kalbomis nepateikiama.

35. Net ir terminas „valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas“ nesuteikia informacijos apie šį reikšmingą laiko momentą, nes „įsipareigojimą“ galima suprasti ne tik kaip pareigos *prisiėmimą*, bet ir kaip pareigos *egzistavimą*. Tai reiškia, kad iš formuluotės negalima daryti nei aiškios išvados, kad valstybė narė nustatoma vieną kartą sudarant sutartį, nei išvados, kad sutarties galiojimo laikotarpiu ji kaskart turi būti nustatoma iš naujo.

36. Galiausiai Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnyje taip pat neaiškiai kalbama ir apie mokesčio taikymą draudimo *įmokoms*, ir draudimo *sutartims*. Taigi lieka neaišku, ar pagal direktyvą lemiamą reikšmę tenka sutarties sudarymui, ar įmokų mokėjimui.

2. Sisteminis aiškinimas

37. Tiesa, Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalies teisinis kontekstas suteikia nemažai gairių jos aiškinimui.

a) Draudimo mokesčio taikymas

38. Pirmiausia reikėtų paminėti to paties 50 straipsnio 3 dalį. Pagal ją draudimo mokesčių surinkimui taikomos nacionalinės nuostatos. Valstybė narė šias nuostatas taiko draudimo įmonėms, „kurios yra prisiėmusios įsipareigojimų jų teritorijose“. Iš to visų pirma mokesčio mokėtoja padarė išvadą, kad nustatant apmokestinimo kompetenciją reikšmingiausias yra sutarties sudarymo momentas.

39. Tačiau Komisija teisingai atkreipė dėmesį į tai, kad Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 3 dalies formuluotė nebūtinai susijusi su draudimo sutarties sudarymu. Viskas priklauso nuo to, kaip interpretuosime frazę „jų teritorijose“.

40. Viena vertus, galima akcentuoti žodį „prisiėmusios“ ir taip pabrėžti sutarties sudarymo vietą. Kita vertus, visiškai įmanoma šią frazę, o kartu vietos nustatymą labiau sieti su „įsipareigojimais“. Tuomet lemiamos reikšmės turėtų tai, kur egzistuoja prisiimti įsipareigojimai. Ši interpretacijos galimybė dar akivaizdesnė versijoje anglų kalba, kurioje kalbama apie įsipareigojimų, egzistuojančių tam tikroje valstybėje narėje, vykdymą⁷. Vieta, kur egzistuoja tam tikras įsipareigojimas, galėtų būti, pavyzdžiui, atitinkama nuolatinė draudėjo gyvenamoji vieta, tačiau bet kuriuo atveju tai nebūtinai yra sutarties sudarymo vieta.

41. Taigi 50 straipsnio 3 dalis nepatvirtina nei statiškojo, nei dinamiškojo Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalies aiškinimo būdo.

7 — „<...> each Member State shall apply to those assurance undertakings which cover commitments situated within its territory <...>“.

b) Sąvoka „valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas“ kitose nuostatose

42. Aiškinant 50 straipsnio 1 dalį taip pat svarbu galėtų būti ir tai, kaip sąvoka „valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas“ vartojama kitose Gyvybės draudimo direktyvos nuostatose. Juk pagal direktyvos 1 straipsnio 1 dalies g punktą ši sąvoka visose direktyvos nuostatose turi būti apibrėžiama vienodai.

43. Tiesa, ši vienoda apibrėžtis jau yra užtikrinta, jei visose nuostatose valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas, laikoma ta valstybė narė, kurioje yra draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta. Tačiau direktyvos 1 straipsnio 1 dalies g punkte pateiktoje apibrėžtyje nėra nustatyta, kuriuo laiko momentu reikia remtis. Taigi, jei reikšmingas laiko momentas neįeina į apibrėžtį, tai reiškia, kad jis gali būti kaskart kitoks pagal nuostatą, kurioje remiamasi sąvoka „valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas“.

44. Tas pat pasakytina ir apie Gyvybės draudimo direktyvos 32 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį, minėtą mokesčio mokėtojos. Nustatant draudimo sutarčiai taikytiną teisę, šioje normoje remiamasi sąvoka „valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas“. Pritariu mokesčio mokėtojos nuomonei, kad negali būti taip, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas norėjo dinamiško šios nuostatos aiškinimo, pagal kurį taikytina teisė keičiasi kaskart draudėjui pakeitus gyvenamąją vietą. Todėl Gyvybės draudimo direktyvos 32 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje minima „valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas“, greičiausiai yra ta valstybė narė, kurioje draudėjas nuolat gyvena sutarties sudarymo momentu.

45. Tačiau tai nereiškia, kad nagrinėjant Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalį reikšmingas yra tas pats laiko momentas. Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 2 dalyje taip pat numatyta, kad draudimo sutarčiai taikoma teisė pagal 32 straipsnį neturi įtakos taikomai fiskalinei tvarkai. Nors ši nuostata pirmiausia taikytina tais atvejais, kai šalis gali pasirinkti taikyti kitos šalies teisę, kaip tai numatyta 32 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje, 50 straipsnio 2 dalyje papildomai pabrėžiama, kad taikoma fiskalinė tvarka nepriklauso nuo taikomos teisės.

c) Informacija draudimo sutartyje

46. Tiesa, kitoje Gyvybės draudimo direktyvos vietoje yra dar viena su draudimo sutartimi susijusi nuostata, kuri gali padėti atsakyti į prejudicinius klausimus. Šios direktyvos 36 straipsnyje numatyta, kad sudarant sutartį ir jos galiojimo laikotarpiu draudėjams turi būti teikiama tam tikra informacija.

47. Pagal Gyvybės draudimo direktyvos 36 straipsnio 1 dalį, skaitomą kartu su III priedo A dalies a 14 punktu, prieš sudarant sutartį draudėjui turi būti suteikta „bendra informacija apie apmokestinimo tvarką, taikomą tai draudimo poliso rūšiai“. Kokia apmokestinimo tvarka yra taikytina, priklauso nuo „valstybės narės, kurioje priimtas įsipareigojimas“, kaip ji suprantama pagal Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalį.

48. Pagal Gyvybės draudimo direktyvos 36 straipsnio 2 dalį sutarties galiojimo laikotarpiu draudėjui turi būti suteikta tam tikra informacija. Gyvybės draudimo direktyvos III priedo B dalies b 2 punkte nustatyta, kad ši informacija – tai duomenų dėl sutarties šalių teisių ir pareigų, nurodytinų sudarant sutartį, atnaujinimas pasikeitus draudimo sutarčiai taikomai teisei. Bet atitinkama nuoroda į informaciją, nurodytiną sudarant sutartį, neapima informacijos apie taikomą apmokestinimo tvarką.

49. Ši nuostata liudija, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas akivaizdžiai nemanė, jog taikoma apmokestinimo tvarka sutarties galiojimo metu gali pasikeisti. Nes negalima manyti, kad taikoma apmokestinimo tvarka tokia svarbi, kad ją privaloma nurodyti prieš sudarant sutartį; vis dėlto pranešti, kad taikoma apmokestinimo tvarka pasikeitė, sutarties galiojimo laikotarpiu nėra būtina.

50. Tai reiškia, kad Gyvybės draudimo direktyvos 36 straipsnis, skaitomas kartu su III priedu, aiškiai rodo, jog Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama statiškai.

d) Su priežiūra susijusios veiklos sąlygos

51. Kalbėdama apie sisteminių aiškinimą Estijos vyriausybė atkreipė dėmesį ir į Gyvybės draudimo direktyvos 41 straipsnyje nustatytą draudimo įmonių pareigą pranešti. Pagal šią nuostatą apie planuojamą veiklą būtina pranešti kompetentingoms institucijoms, ir tik įvykdžius šią sąlygą galima vykdyti veiklą kitoje valstybėje narėje (direktyvos 42 straipsnio 1 ir 3 dalys).

52. Tačiau, mano manymu, Estijos vyriausybė daro klaidingą prielaidą, kad draudimo įmonės galėtų nevykdyti šios pareigos pranešti, jei apmokestinant lemiamos reikšmės turėtų nuolatinė draudėjo gyvenamoji vieta atitinkamo įmokų mokėjimo momentu. Veiklos vykdymo sąvokos, vartojamos Gyvybės draudimo direktyvos 41 straipsnyje, aiškinimą reikėtų atskirti nuo klausimo, kam priklauso apmokestinimo kompetencija.

53. Nagrinėjamu atveju, kaip pažymėjo ir Komisija, nekyla klausimas, ar draudėjui persikėlus į kitą valstybę narę draudimo įmonė pradeda ten vykdyti veiklą, kaip tai suprantama pagal Gyvybės draudimo direktyvos 41 straipsnį. Šiuo atveju nagrinėjamos tik persikėlimo mokestinės pasekmės vadovaujantis Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsniu. Taip pat nematyti jokių svarių priežasčių atsakyti į abu klausimus vienodai.

e) Kitos direktyvos, kuriomis reglamentuojama draudimo rinka

54. Belgijos vyriausybė ir Komisija Gyvybės draudimo direktyvą palygino ir su kitų direktyvų, Sąjungos teisėje taikomų ne gyvybės draudimo rūšims, nuostatomis.

55. Pavyzdžiui, Direktyvos 92/49 46 straipsnio 2 dalyje numatyta apmokestinimo taisyklė, sutampanti su Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalimi. Vienintelis skirtumas yra tas, kad minėtoje nuostatoje remiamasi ne sąvoka „valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas“, o sąvoka „valstybė narė, kurioje yra draudimo rizika, kaip apibrėžta Direktyvos 88/357/EEB 2 straipsnio d punkte“.

56. Minėto 2 straipsnio d punkte rizikos buvimo vieta, atsižvelgiant į draudimo sutarties rūšį, apibrėžiama skirtingai. Šios nuostatos ketvirtoje įtraukoje pateikiama bendrosios teisės apibrėžtis, sutampanti su „valstybės narės, kurioje prisiimtas įsipareigojimas“, apibrėžtimi Gyvybės draudimo direktyvoje, o trečioje įtraukoje nustatyta, kad, apdraudžiant kelionių riziką, lemiamos reikšmės turi valstybė narė, kurioje draudėjas gavo polisą.

57. Tačiau negaliu pritarti Belgijos vyriausybės išvadai, kad šis palyginimas neva rodo, jog sutarties sudarymas negali turėti jokios reikšmės taikant Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalį. Tiesa, kad iš skirtingų apibrėžčių, pateikiamų Direktyvos 88/357 2 straipsnio d punkto trečioje ir ketvirtoje įtraukose, galima daryti išvadą, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas sąvoką „valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas“, supranta ne kaip sutarties sudarymo vietą. Bet nagrinėjamu atveju kalbama ne apie tai, ar nustatant taikytiną apmokestinimo tvarką pagal Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalį lemiamos reikšmės turi sutarties sudarymo vieta, o apie tai, ar lemiamą reikšmę turi draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta sutarties sudarymo momentu. Todėl valstybė narė, kurioje buvo sudaryta sutartis, ir valstybė narė, kurioje tuo momentu yra draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta, gali ir nesutapti.

58. Proceso dalyvių iš dalies minėta Direktyva 2009/138, ateityje sujungianti įvairias Sąjungos teisėje draudimo srityje galiojančias direktyvas, taip pat nesuteikia daugiau informacijos, galinčios padėti atsakyti į prejudicinius klausimus.

59. Pagal šios direktyvos 157 straipsnį nustatant taikytiną apmokestinimo tvarką lemiamos reikšmės turi „valstybė narė, kurioje yra draudimo rizika, arba valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas“. Iš to bent jau aišku, kad, Sąjungos teisės aktų leidėjo nuomone, Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka „valstybė narė, kurioje priimtas įsipareigojimas“, skiriasi nuo valstybės narės, kurioje yra draudimo rizika.

60. Tačiau, ko gera, neturėtų kilti abejonių dėl to, kad rizikos buvimo vieta neturi jokios reikšmės taikant Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalį. Atsižvelgiant į sutarties dalyką, ši vieta nustatoma pagal asmens, kurio gyvybė buvo apdrausta ir kuris nebūtinai turi būti tas pats asmuo kaip ir draudėjas, gyvenamąją vietą. Tačiau ši vieta neturi reikšmės nei statiškamajam, nei dinamiškajam aiškinimui, todėl šis Direktyvos 2009/138 157 straipsnyje įtvirtintas valstybės narės, kurioje priimtas įsipareigojimas, ir valstybės narės, kurioje yra draudimo rizika, atskyrimas visiškai nesvarbus sprendžiant šioje byloje kilusią aiškinimo problemą.

3. Teleologinis aiškinimas

61. Nustąčiusi, kad sisteminiu požiūriu Gyvybės draudimo direktyvos 36 straipsnis, skaitomas kartu su III priedu, rodo, jog direktyvos 50 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama statiškai⁸, dabar nagrinėsiu šios nuostatos prasmę ir tikslą.

62. Tikslą direktyvos leidėjas nustatė Gyvybės draudimo direktyvos 55 konstatuojamojoje dalyje. Pagal ją Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsniu siekiama užkirsti kelią valstybių narių konkurencijos iškraipymui teikiant draudimo paslaugas. Konkurencija gali būti iškraipyta dėl skirtumų tarp valstybių narių, taikant netiesioginius mokesčius draudimo sutartims. Šią problemą turėtų išspręsti vienodas mokesčių sistemos, kurią nustato valstybė narė, kurioje „priimama įsipareigojimų“, taikymas.

63. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad iš šios formuluotės negalima daryti išvados, kuri valstybė narė yra svarbiausia; tai jau minėjau kalbėdama apie Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 3 dalies aiškinimą⁹. Tokio vertinimo iš principo nepaneigia tai, kad 55 konstatuojamosios dalies versija anglų kalba, priešingai nei Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 3 dalis, yra suformuluota kitaip¹⁰. Net interpretuojant 55 konstatuojamosios dalies tekstą taip, kad turi būti taikoma tos valstybės narės, kurioje buvo sudaryta sutartis, mokesčių sistema, tai nerodytų nei kad Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama statiškai, nei kad dinamiškai. Nes, kaip jau minėjau¹¹, reikia skirti sutarties sudarymo vietą ir draudėjo nuolatinę gyvenamąją vietą sutarties sudarymo momentu.

64. Taip pat pastebėtina, kad taikant teleologinį aiškinimą pirmiausia reikėtų ne aiškinti konstatuojamosios dalies tekstą, o atsižvelgti į iš jo (ir iš kitų šaltinių) kylančią ir abejonių nekeliančią aiškintinos Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalies prasmę ir tikslą.

a) Konkurencijos iškraipymo išvengimas

65. Pagal Gyvybės draudimo direktyvos 55 konstatuojamąją dalį 50 straipsnio 1 dalimi, be jokių abejonių, siekiama užkirsti kelią konkurencijos iškraipymui teikiant draudimo paslaugas.

66. Mokesčio mokėtoja šiuo atžvilgiu tvirtino, kad tada, kai draudėjas sudarė draudimo sutartį Nyderlanduose ir persikėlė gyventi į Belgiją, konkurencijos situacijos nebeliko. Todėl statiškas aiškinimas neprieštaruja Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalies tikslui.

8 — Žr. šios išvados 46 ir paskesnius punktus.

9 — Žr. šios išvados 38 ir paskesnius punktus.

10 — „<...> application of the tax systems <...> provided for by the Member States in which commitments entered into <...>“.

11 — Žr. šios išvados 57 punktą.

67. Mano nuomone, tai galima pasakyti apie su sutarties sudarymu susijusią konkurenciją, bet ne apie konkurenciją, susijusią su draudimo įmonės pakeitimu, esant galiojančiai draudimo sutarčiai. Pastaroji konkurencija būtų iškraipoma, jei lemiamos reikšmės turėtų tik nuolatinė draudėjo gyvenamoji vieta sutarties sudarymo momentu. Pavyzdžiui, persikraustęs draudėjas, jeigu jis sudarydamas sutartį nuolat gyveno draudimo sutarčių neapmokestinančioje valstybėje narėje, išsaugotų atleidimo nuo mokesčio privilegiją. Tačiau jei naujoje jo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje draudimo mokesčių mokėti privaloma, jis turėtų būti sumokėtas sudarant naują draudimo sutartį. Tai gali draudėją atgrasyti nuo sutarties perkėlimo į kitą draudimo įmonę.

68. Tiesa, Gyvybės draudimo direktyvos 55 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, kad 50 straipsniu siekiama užkirsti kelią konkurencijos iškraipymui „iki to laiko, kol tai bus suderinta“. Atrodo, kad taip pripažįstama, jog apmokestinimo kompetencijų paskirstymas dar ne visiškai užkerta kelią konkurencijos iškraipymui. Todėl Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio aiškinimas, pagal kurį ne visų konkurencijos iškraipymų gali būti išvengta, neprieštarautų nuostatos tikslui.

69. Tai patvirtina ir per teismo posėdį Komisijos, gavusios Teisingumo Teismo klausimą raštu, paaiškinimas, kad, jos žiniomis, draudėjo judumo ir šio judumo poveikio taikytinai apmokestinimo tvarkai klausimų nebuvo kilusių nei kuriant Gyvybės draudimo direktyvą, nei jos pirmtakes. Todėl nematyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsniu būtų siekęs užkirsti kelią konkurencijos iškraipymams, susijusiems su turima galiojančia sutartimi.

70. Be to, atsižvelgiant į apdraustos rizikos pobūdį gyvybės draudimo srityje, konkurencija tarp esamų sutarčių ir naujos sutarties sudarymo su kita draudimo įmone, šiaip ar taip, gali būti tik labai ribota. Juk ir išgyvenimo iki nustatyto amžiaus rizika, ir mirties rizika apdraustam asmeniui senstant didėja. Todėl įmokos pagal naujai sudarytas gyvybės draudimo sutartis dėl šios priežasties greičiausiai bus didesnės nei įmokos pagal jau esamas sutartis.

71. Todėl tikslas užkirsti kelią konkurencijos iškraipymui greičiau, bet nebūtinai, liudytų, kad Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalis turėtų būti aiškinama dinamiškai.

b) Dvigubo apmokestinimo ir neapmokestinimo išvengimas

72. Be to, Teisingumo Teismas, nagrinėdamas panašią Direktyvos 88/357 nuostatą ir tos pačios direktyvos jau minėtą 2 straipsnio d punkto ketvirtą įtrauką¹², be siekio užkirsti kelią konkurencijos iškraipymui, kaip vieną iš nuostatos tikslų paminėjo ir siekį išvengti dvigubo apmokestinimo ir neapmokestinimo. Šiuo atžvilgiu jis pabrėžė objektyviai patikrinamų požymių svarbą¹³.

73. Pirmiausia manęs neįtikina Komisijos požiūris, kad dvigubo apmokestinimo pavojus ypač kyla tuo atveju, jei apmokestinimas priklauso nuo draudėjo gyvenamosios vietos sutarties sudarymo momentu. Toks pavojus kiltų, tik jei skirtingos valstybės narės nuostatą aiškintų skirtingai. Todėl užkirsti kelią dvigubam apmokestinimui ar neapmokestinimui iš esmės galima Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalį visoje Sąjungoje aiškinant ir taikant vienodai, nesvarbu, koku lemiamu kriterijumi būtų remiamasi.

74. Tačiau konstatuotina, jog Teisingumo Teismo reikalavimas, kad visi dalyviai galėtų objektyviai patikrinti tam tikrus požymius, geriau įvykdomas taikant statišką aiškinimą. Tokiu atveju nuolatinė draudėjo gyvenamoji vieta turi būti nustatyta tik vieną kartą – sudarant sutartį. Taip sumažinama galimybė susiklostyti situacijoms, kai skirtingos valstybės narės yra skirtingų nuomonių dėl to, kur atitinkamais metais buvo tam tikro draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta; kaip tik dėl to ir atsirastų dvigubas apmokestinimas arba neapmokestinimas.

12 — Žr. šios išvados 55 ir 56 punktus.

13 — Žr. 2001 m. birželio 14 d. Sprendimą *Kvaerner* (C-191/99, Rink. p. I-4447, 51 punktą).

75. Taigi su Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalimi sietinas tikslas užkirsti kelią dvigubam apmokestinimui ar neapmokestinimui rodo, kad turi būti taikomas statiškas aiškinimas.

c) Pagrindinių laisvių paisymas

76. Be to, taikant teleologinį aiškinimą reikia atsižvelgti į pagrindines laisves, pagal kurias turi būti aiškinama antrinė teisė¹⁴. Jau vien Gyvybės draudimo direktyvos IV antraštinės dalies, į kurią įeina šioje byloje nagrinėjama Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalis, pavadinimas liudija tikslą užtikrinti įsisteigimo laisvę ir laisvę teikti paslaugas.

77. Atsižvelgti į pagrindines laisves nereiškia įvertinti, ar nagrinėjamu atveju buvo konkretus pagrindinės laisvės pažeidimas. Veikiau reikia išnagrinėti, koks Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalies aiškinimas geriausiai užtikrina pagrindines laisves visais atvejais, kuriais taikoma ši nuostata.

78. Kaip matyti, Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalies taikymo sritis neapima draudimo įmonės įsisteigimo laisvės, tačiau aiškinant šią nuostatą reikėtų atidžiau panagrinėti laisvės teikti paslaugas ir draudėjo judėjimo laisvės svarbą.

i) Laisvė teikti paslaugas

79. Pirmiausia kyla klausimas, kokios įtakos Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalies aiškinimui gali turėti Sutartyje įtvirtinta laisvė teikti paslaugas.

80. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką laisvės teikti paslaugas apribojimais laikomos visos nacionalinės priemonės, kurios draudžia, kliudo naudotis šia laisve arba dėl kurių naudojimas ja tampa mažiau patrauklus¹⁵. Kadangi nagrinėjamu atveju reikia ne įvertinti nacionalinę priemonę, o atsižvelgti į laisvę teikti paslaugas aiškinant antrinę teisę, toliau reikia nagrinėti, koks aiškinimas mažiausiai riboja laisvę teikti paslaugas.

81. Mokesčio mokėtoja tvirtino, kad dinamiškas aiškinimas riboja laisvę teikti paslaugas, nes Nyderlandų draudimo įmonės, draudėjui pakeitus gyvenamąją vietą, būtų priverstos mokėti mokesčius, neturėdamos galimybės įtraukti jų į sutartį su draudėju. Tai reiškia, kad mokesčių nebebūtų galima perkelti draudėjams.

82. Tačiau tam reikėtų paprieštarauti, kad mokesčių perkėlimas vietos pasikeitimo atveju yra tik sutarties formulavimo klausimas. Atrodo, kad mokesčio mokėtoja, formuluodama savo sutartį, rėmėsi ne dinamišku aiškinimu, todėl nenumatė jose galimybės patikslinti atlygį tuo atveju, jei draudėjas pakeistų gyvenamąją vietą. Taigi, jei nuostata būtų aiškinama dinamiškai, mokesčio mokėtoja susidurtų su problema, kylančia ne dėl šio aiškinimo varianto, o tik dėl to, kad ji pati netinkamai įvertino esamą teisinę padėtį. Tiesa, reikia pripažinti, kad tokia problema apskritai gali kilti tik taikant dinamišką aiškinimą.

83. Tačiau kitu atžvilgiu dinamiškas aiškinimas, palyginti su statiškuoju, laisvę teikti paslaugas riboja labiau.

14 — Žr. 1981 m. spalio 6 d. Sprendimą *Broekmeulen* (246/80, Rink. p. 2311, 20 punktas), 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Lindqvist* (C-101/01, Rink. p. I-12971, 87 punktas) ir 2007 m. birželio 26 d. Sprendimą *Ordre des barreaux francophones et germanophone ir kt.* (C-305/05, Rink. p. I-5305, 28 punktas); taip pat žr. 2002 m. liepos 9 d. generalinio advokato S. Alber išvadą byloje *Geha Naftiliaki ir kt.* (C-435/00, Rink. p. I-10615, 40 punktas).

15 — Žr., be kita ko, 2011 m. spalio 13 d. Sprendimą *Waypoint Aviation* (C-9/11, Rink. p. I-9697, 22 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

84. Estijos vyriausybė teisingai atkreipė dėmesį į sunkumus, su kuriais, aiškinant Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalį dinamiškai, draudimo įmonės susidurtų net ir tuo atveju, jei galėtų perkelti mokesčius draudėjams. Tokiu atveju draudimo įmonės, siekdamos įvykdyti savo mokesčines prievoles, privalėtų nuolat stebėti savo draudėjų nuolatinės gyvenamąsias vietas ir ten galiojančią aktualią apmokestinimo tvarką. Įmonės būtų priverstos laikytis daugybės įvairiausių skirtingose valstybėse narėse taikomų mokesčių taisyklių vien todėl, kad, nepriklausomai nuo jų valios, jų sutarties partneris perkėlė gyvenamąją vietą į kitą valstybę narę.

85. Taikant statišką aiškinimą, priešingai, į kitos valstybės narės mokesčines taisykles reikėtų atsižvelgti tik tuomet, jei draudimo įmonė sąmoningai nuspręstų sudaryti gyvybės draudimo sutartį su asmeniu, nuolat gyvenančiu kitoje valstybėje narėje. Bet pirmiausia visą sutarties galiojimo laikotarpį turėtų būti taikomos tik tos valstybės mokesčinės taisyklės.

86. Taigi dinamiškas aiškinimas labiau riboja draudimo įmonės galimybes teikti tarpvalstybines paslaugas, nes pagal jį, draudėjui pakeitus gyvenamąją vietą, sutarčiai turi būti taikoma kita apmokestinimo tvarka.

87. Toks teisinis padarinys galėtų atgrasyti draudimo įmones ir toliau teikti draudimo paslaugas tada, kai draudėjas persikelia nuolat gyventi į kitą valstybę. Įmonės, siekdamos išvengti su kitos valstybės narės mokesčių taisyklių laikymusi susijusių sąnaudų, atsirandančių aiškinant Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalį dinamiškai, galėtų siekti sudaryti sutartis, tik jeigu draudėjas nekeistų gyvenamosios vietos. Neatsižvelgiant į klausimą, ar toks draudimo įmonės elgesys būtų suderinamas su Sąjungos teise, taikant statišką aiškinimą to bet kuriuo atveju nereikėtų baimintis.

88. Taigi siekis užtikrinti laisvę teikti paslaugas rodo, kad turi būti taikomas statiškas aiškinimas.

ii) Draudėjo judėjimo laisvė

89. Kitaip, nei tvirtino kai kurie proceso dalyviai, neižvelgiu, kad dinamiškas Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalies aiškinimas sukeltų tiesioginį įvairių draudėjo teisių laisvai judėti ribojimą.

90. Tiesa, minėtos nuostatos dinamiškas aiškinimas, atsižvelgiant į sutarties formuluotes, tam tikromis aplinkybėmis galėtų lemti tai, kad draudėjas, persikėlęs nuolat gyventi į kitą vietą, dėl didesnio draudimo mokesčio už gyvybės draudimo sutartį turėtų mokėti daugiau. Tačiau pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką Sutartis negarantuoja to, kad Sąjungos piliečio veiklos perkėlimas į kitą valstybę narę nei ta, kurioje jis iki tol gyveno, neturės jokio poveikio apmokestinimui¹⁶.

91. Tačiau taikant dinamišką aiškinimą draudėjo teisės laisvai judėti galėtų būti netiesiogiai ribojamos, jeigu jo draudimo įmonė, kaip minėta¹⁷, atsisakytų toliau vykdyti sutartį draudėjui persikėlus gyventi į kitą valstybę. Kadangi taikant statišką aiškinimą tokių neigiamų padarinių draudėjui nereikėtų baimintis, draudėjo teisių laisvai judėti užtikrinimas taip pat lemia, kad turi būti taikomas šis aiškinimo variantas.

16 — Žr., be kitų, 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimą *Weigel* (C-387/01, Rink. p. I-4981, 55 punktas), 2005 m. liepos 12 d. Sprendimą *Schempp* (C-403/03, Rink. p. I-6421, 45 punktas) ir 2007 m. balandžio 26 d. Sprendimą *Alevizos* (C-392/05, Rink. p. I-3505, 76 punktas).

17 — Žr. šios išvados 87 punktą.

d) Apmokestinimo kompetencijų paskirstymo tinkamumas

92. Apmokestinimo kompetencijų paskirstymo tarp valstybių narių tinkamumas – kitaip, nei tvirtino Austrijos vyriausybė – nėra tikslas, į kurį reikėtų atsižvelgti aiškinant Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnį. Ar tam tikras apmokestinimo kompetencijų paskirstymas tarp valstybių narių būtų laikytinas tinkamu taikant statišką, ar veikiau dinamišką aiškinimą, galima įvertinti remiantis tik draudimo mokesčio rinkimo tikslu. Šis tikslas galėtų atskleisti, kokia valstybė narė turėtų teises į mokesťį, ypač jei galėtų būti nustatyta, kuri iš gyvybės draudimo sutarties šalių privalėtų tą mokesťį mokėti.

93. Tačiau draudimo mokesčio rinkimo tikslas neturi reikšmės nagrinėjant apmokestinimo kompetencijų paskirstymą tarp valstybių narių pagal Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalį. Todėl Sąjungos teisės požiūriu iš esmės nėra reikšminga ir tai, kas privalo mokėti draudimo mokesťį. Viena vertus, tai reiškia, kad Gyvybės draudimo direktyva grindžiama EB 47 straipsnio 2 dalimi ir 55 straipsniu, kuriais siekiama įgyvendinti tik įsisteigimo laisvę ir laisvę teikti paslaugas. Kita vertus, Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalis pagal 55 konstatuojamąją dalį grindžiama tik siekiu užkirsti kelią konkurencijos iškraipymui.

94. Taigi Sąjungos teisėje nacionalinių draudimo mokesčių taikymas reglamentuojamas tik siekiant išvengti konkurencijos iškraipymų, kurie kelia grėsmę vidaus rinkai. Kitaip tariant, Sąjungos teisėje nesiekama taikyti draudimo mokesčių ir nesiekama nurodyti, kuri iš sutarties šalių privalo juos mokėti. Nacionalinių draudimo mokesčių egzistavimas veikiau yra priimamas kaip duotybė. Jų taikymas, o kartu ir tikslas, yra tik valstybių narių reikalas – tai aiškiai matyti iš PVM direktyvos¹⁸ 135 straipsnio 1 dalies a punkto ir 401 straipsnio.

e) Teleologinio aiškinimo išvada

95. Taigi išnagrinėjus Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalies prasmę ir tikslą matyti, kad tikslas užkirsti kelią dvigubam apmokestinimui ar neapmokestinimui ir laisvės teikti paslaugas bei draudėjo teisių laisvai judėti užtikrinimas rodo, kad turi būti taikomas statiškas aiškinimo būdas. Gyvybės draudimo atveju palyginti ne taip svarbu yra tai, kad dinamiškas aiškinimas tam tikromis aplinkybėmis galėtų geriau užkirsti kelią konkurencijos iškraipymams nei statiškas aiškinimas.

V – Išvada

96. Kadangi Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalies kontekstas ir prasmė bei tikslas, atsižvelgiant į pagrindines laisves, rodo, kad turi būti taikomas statiškas aiškinimas, siūlau Teisingumo Teismui į *Rechtbank van eerste aanleg te Brussel* prejudicinius klausimus atsakyti taip:

Gyvybės draudimo direktyvos 50 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad „valstybė narė, kurioje prisiimtas įsipareigojimas“ fizinių asmenų atveju turi būti nustatoma gyvybės draudimo sutarties sudarymo momentu. Todėl jai prieštarauja nacionalinės teisės norma, pagal kurią gyvybės draudimo sutartis, kurią sudariusio draudėjo nuolatinė gyvenamoji vieta atitinkamais metais yra toje valstybėje narėje, apmokestinama metiniu mokesčiu, neatsižvelgiant į draudėjo gyvenamąją vietą sutarties sudarymo momentu.

18 — 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, p. 1).